Ч. 102. Чернівцї, недїля дня 2. (14.) вересня 1895. Рочник XI.

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Недїля“ виносить:
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернївцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.

Редакция і Адмініїстрация „Буковини“ находить ся в Чернївцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

І ще раз згода поміж Русинами а Волохами на Буковинї.

II.

(Барон Мустаца а москвофіли. 20-міліонова руска держава. Державно-полїтична сповідь Русинів. Льояльність Волохів а Русинів).

Бр. Мустаца, як сказано, знає задачі і цїли москвофільскої партиї. Прецїнь покійний Александер бр. Василько ще в 1869-ім р. підносив сю справу в соймі, а 1893-го р. на засїданю з 16-го мая обговорив в соймі цїли і змаганя москвофілів др. Смаль-Стоцкий так обширно і докладно, що яснїйше годї вже говорити; писало ся про се і в ріжних ґазетах, перед очима всїх веде ся завзята боротьба межи Русинами народовцями а москвофілами. Всї, як кажу, се знають, бачать се, лиш один бр. Мустаца сего якось не добачає; ба, не то недобачає, а ще явно і тайно підпирає тую партию, дає дроші на товариство акад. „Буковину“, що відтак зістало розвязане правительством власне задля москвофільскмх аґітаций, ходить на вечерки того товариства, притягає в соймі Воляна і Тимінського до себе, котрі відтак, аби прецїнь мати яку таку опору, будять на ново до житя приспані вже за Піна і Пачого недобитки москвофільскі, орґанізують своє товариство, починають видавати одну і другу ґазету москвофільску, в чім знов таки запомагає їх бр. Мустаца; одним словом він стає ся протектором москвофільства на Буковинї. І якже єму при таких обставинах признавати, що хтось там стріляє оком на Москву та Петербург? Противно, аби се закрити, аби слїди того затерти, аби відвернути очи всїх від роботи москвофілів, він знаючи добре, що закидує ся зовсїм явно москвофілам, потребує доконечно кинути Русинам народовцям щось подібного в очи і каже, що ось то вони стріляють очима на Україну, зовсїм не питаючи на се, що закид такий, зваживши культурні змаганя Русинів народовців а положенє Києва в московскім ярмі, є просто бездонна нісенїтниця.

Що-ж дотичить другого закиду, котрим вже таки зовсїм наголову гадав побити бр. Мустаца Русинів народовців, а то що їм привиджує ся в снї, що воскресне 20-міліонова руска держава, то се просто слїпий набій, котрий нїкого не перелякає. Русини народовцї зовсїм не криють ся з своїми ідеалами, і їх свої і чужі люди вже добре знають. Памятають вони і про Україну і про Київ, а як памятають, се сказано виразно в числї 11-ім з 29-го марта с. р.: „Вся Русь-Україна завсїгди нам перед очима. Основувати самостійну руску державу годнародови, що полїтично і національно такий нерозвитий, як нарід руский; доля Русинів в Росиї занадто добре знана, так що анї на хвильку не може заманути ся щирому Русинови, шукати в Росиї спасеня для руского народу. Де-ж зрештою має шукати руска інтеллїґенция пристановища для рускої народности, як не в Австриї, в котрій засадничими уставами кождій народности запоручено можність свобідного розвитку, і де навіть самим Русинам, помимо некористних обставин, все таки удалось, виєднати для себе деякі культурні і материяльні здобутки?!

Розглянувшись добре, заявляємо виразно, що після нашого найглубшого переконаня наш руский нарід зможе аж тодї роздобутись на найвисші добра культури, коли тїсно сполучить свою справу народну із справою Австриї. Интерес народний сего домагаєсь!“ Ось державно-полїтична сповідь Русинів народовців! До того заявленя „Буковини“ можна-б хиба лиш ще ось що додати: Якби так Україна була собі самостійна, свобідна, національно-руска держава, так як пр. Румунія є національно румуньска держава, в такім разї може і могли-б

В день сьвятої волї.

(Споминки баби Оришки Прядчихи).

Записав

О. Я. КОНИСЬКИЙ

—о—

(Конець).

Минув ще рік.

Всю ніч перед сьвятою волею — я вже й очий не заплющувала; все стерегла, щоб у ночі Антін не зник з хати. Лежу да зпід рядна сочу його; бачу: він встав, тихесенько озув ся, одяг ся, підперезав ся, вже шапку бере з кілочка; я тодї зпід рядна, в чому була, прожогом до дверий; розпяла ся: „Стій, кажу, хоч убий мене, а не пущу з хати“... Він до мене: „геть! не жартуй“...

— Не до жартів!... куди ти злаштовав ся?

— Пусти...

— Не пущу...

— Пхну!...

— Пхай, а не пущу, за ноги вчеплю ся...

— Пусти, а то бити му!..

— Хоч убий, а не пущу. Знаю куди ти! До панів!.

— Пусти! — як закричить він, дак наче з шкури вилазить. Я трохи злякала ся була, похолола, але — Мати Божа зглянула ся на мене, піддала менї духу, зараз я отямила ся і кажу:

— Хоч ти кричи, хоч верещи, а не пущу — і ну! його вмовляти, образумлювати. А він і собі троха схаменув ся, вже не кричить, а просить ся. Да так жалїстно, так жалїстно просить ся:

— Жінко моя! ягідко моя люба! пусти мене, не муч мене! не доводь мою душу до гріха... Пусти!... Зроду-віку нї в кого не просив ся; хоч що менї робили, хоч як били, в мішок закидали, а я не просив ся, мовчав, терпіз; а тепер не витерплю; прошу ся у тебе: пусти, пусти мене!

Бачу я: трудно йому, аж слези на очах виступили, тай менї не легко; треба менї на своєму встояти і кажу:

— Не пущу...

— Не пустиш?

— Не пущу...

— Дак клич же попа, нехай сповідає і причащає мене, бо я чую, що помру... Нудно менї; трудно менї на серцї... щось підступило, давить, дух спирає. Ой, ой! пусти! — Та з сїми словами, як заплаче, заголосить!... І жалїстно менї і сумно і страшно менї стало... Дїти зо сну позскакували і собі голосять... Що-ж менї робити, що менї чинити? Чи панів милувати, чи свою дружину мордовати? Сидить він на лаві, плаче, а я чую, що слези його в серце до мене капають і там приском печуть.. Хоч би він схопив ся, думаю собі, да одіпхув мене від дверий; я-б вже й не пручала ся; лучше-б він вдарив мене; менї-б не так тяжко було; не сила-б моя була єго спинити... дак нї-ж! Сидить він наче приборканий, не лютує, да плачучи просить ся, жалю менї задає... Переміг мене жаль; я двері на встe-ж!

— Іди!

Закурів він, тільки підошви манячать, а я тодї собі в слези...

Пощастило нам того разу. Панів не було на селї; вони ще вчера поїхали до міста; дак Антін видрав там у їх у господї якогось недопанка, та на йому й погострив свого язика. Обійшло ся нї на чому.

А я стала собі на думцї: з чого отсе у його, у Антона мого, земля йому пером, отакий попуск Божий? Цїлїсенький год він чоловік такий, що дай Боже і всїм людям, хоч в ухо його бгай. Аби-ж прийшов день сьвятої волї — він і займеть ся проти панів. З чого воно?.. Радила ся я з попом. „Се у його перехід — каже батюшка — над ним треба-б „ордію“ вичитати; але я не вмію того. Се треба у Виноградний манастир, десь аж за Київом; там ченцї вичитують“... Слухаю я, а собі думаю: „а що, як та „ордія“ поможе стільки, скільки помогли досї усї оті молебства, що я у тебе наймала?... Пропащі тільки гроші мої, пожаль ся Боже.“

Тільки я й примірковала собі, що на все воля Божа і проти неї чоловік нічого не вдіє. Нехай же воно йде, як Бог дає...

найти ся межи австрийскими Русинами люди, котрі, припустім, будучи невдоволеними обставинами австрийскої Руси, вздихали-б до України, так само як один або другий Волох чи то на Буковині чи в Угорщині або в Семигороді може й дійсно вздихає до Румунії. Але і то не доконечно. Прецінь загал австрийских Волохів ніхто не стане посуджувати о зраду державну задля того самого, що поза границями Австриї є собі свобідна Румунія; прецінь і велика часть Німців проживає в Австриї, і Німці австрийскі помимо сусїдної національної німецкої держави є загалом взявши добрими австрийскими патріотами. Не вжеж Русини мали-б бути в данім разї гірші нїж Волохи? Правда, бувають і такі народи, у котрих вірність, любов до краю і до держави річи дуже тандитні, котрі тими річами торгують, але не треба зараз таки після тих циганів судити всїх других, пр. Русинів. А вже-ж такого суду про себе не стерплять Русини від Волохів! Від них бодай не стануть Русини вчити ся австрийского патріотизму і льояльности. Волохи Русинам в тім згляді не взорець! Бо коли на Русинах чи то на буковиньских чи на галицких, винявши очивидно москвофілів або таки просто Москалів, отже не Русинів, від котрих самі Русини поли втяли, і з котрими не хочуть мати нїчого спільного, коли, як кажемо, на Русинах нема нї найменьшої змази, нема і слїду чогось такого, що противило-б ся австрийскому патріотизмови і льояльности, коли Русини власне за свій патріотизм заслужили собі у цїсарів австрийских навіть на почесне прізвище Тиролців всходу, то Волохи мають дещо такого на сумлїню, що не коньче кваліфікує їх до того, бути нам Русинам взірцем австрийского патріотизму і льояльности. Не руске, але волоске було товариство „Arborosa“, що в р. 1875-ім, коли зрештою цїла Буковина, між тим і буковиньскі Русини, обходили величаво столїтні роковини прилученя Буковини до Австриї, висилало до Яс телеґрами, переповнені виразами смутку і жалю, що Буковина зістала **відорвана** від Молдавії; не рускі але волоскі визначні люди і проводирі їздили саме тодї до Яс, аби брати участь в смутній памятці відорваня Буковини від Молдавії; не руске але волоске товариство Concordia заряджувало недавно тому против волї австрийского правительства молебні набоженьства в Буковинї за успіх замішаних в політичний процес проводирів волоских в Семигороді; не рускі але волоскі студенти взивали волоских студентів виключених в Семигороді за демострациї до витревалости в упорі против власти; не рускі але волоскі студенти брали участь в конґресї в Констанца виміренім против Австриї і дістали за своє непатріотичне і нельояльне поведене від власти пагану; не руский але волоский посол вихваляв в радї державній поведене тих студентів; не Русини а Волохи вивісили були недавно тому в Кімполунґу фану з румуньским трікольором. Чи отсе може австрийский патріотизм? Чи отсе докази льояльности? — І при тім всїм сьміє зухвалий Волох казати, що „рускість, якій служить Черновецка „Буковина“, не є анї патріотична анї льояльна“. сьміє давати нам науку патріотизму і льояльности?! Се вже зухвалість безгранична! Нї, панове! Хоть би Ви і як злобили ся на нас, хоть би Ви і як нам грозили: ми не злякаємо ся ваших погроз, ми ще Богу дякувати в Австриї під охороною законів, а на тій дорозї за Вами нїколи не підемо, ба, станемо навіть завсїгди як один муж против Вас.

Після того всего кождому ясно стане, чому то дїяльність Русинів народовців не знаходить признаня у зухвалих боярів. Вона таки нїколи не знайде там признаня, бож прецінь Русини народовцї поставили собі за цїль (гл. „Буковина“ ч. 11): працювати над тим, щоб **у руского народу збудити интерес до житя державного, щоб руский нарід виховати так, аби він виявляв всїм напрямі здоровий погляд і хосенну дїяльність**, — се-ж декому не на руку; Русини народовцї зовсїм не плачуть, а тїшать ся, що Буковина зістала прилучена до Австриї, вони не демонструють против Австриї, не вдають ся в жадні затії звернені против Австриї, — ну, така праця і така дїяльність Русинів народовців мусить очивидно у тих, що вздихають до вільної національної держави Румунії, заслужити собі на погорду; вона у них непатріотична, нельояльна.

Після того всего кождому вже зрозуміло, чому то ті панове про Русинів народовців завсїгди лиш одно горлають, що вони ширять в краю несупокій і ворохобню. Річ ясна: хто тим панам не йде під лад, хто ще в додатку має відвагу сказати їм слова правди в очи, той ворохобник, той бунтівник! Але розберім ще і сей послїдний їх закид против Русинів народовців.

Так воно і йшло до самої Антонової смерти; здаєть ся цїлих двайцять років. Не малий то час! Богацько пребогацько всього за сей час перемінило ся: що тодї тільки сходило, тепер вже виросло; що тодї починало зростати, тепер вже зістаріло; а що тодї починало старіти ся, за двайцять років струхло, спорохнїло... І над нами трохи Господь зглянув ся, послав на нас свою руку благу. Антін, правда, не позбув ся своєї вдачі, не покинув своєї вади лихої лаяти панів в день сьвятої волї; але Господь сокрушив панську гординю. Пани і з нашого села і з сусїдних переняли ся думкою, що не треба уважати на Антонову лайку, бо він в той день людина не притаманна... А наші люди не так думали: гомоніли, що Антін кара Божа на панів за гріхи їх. Раз, кажуть, на рік буває день сьвятої волї — і раз в той день Господь карає панів... І так воно буде аж до девятого колїна. Не буде, кажуть, Антона Прядки, буде хто інчий, кого там Бог призначить допікати панів за їх неправди над людьми... Се-б то так, наче колись кажуть, в далеку давнину було, перед якимсь потопом...

Не скажу, чи так воно, чи не так; що чула, те й переказую, а сама я розуму не доберу, де правда.

Як почали ото пани не вважати на Антона, як ославили його несамовитим, дак з того часу не геть я турбовала ся, тільки було і опасую ся, щоб не напав ся він на кого такого, що не тямить його вдачі, тай потягне його в суд... Спасибіг Богови, не траплялo ся такого, мабуть Мати Божа одвертала.

Так от, бачте з якою чудною людиною мене доля спаровала!.. Е-ех! коли-б не ті дві вади у мого Антона, звіковала-б я з ним, не зазнавши ніже єдиної хмарної години!.. Так, кажу-ж вам, — нема щастя без нещастя... Не було-б ночи, не було-б і дня...

Чудна, чудна людина був небіжчик!.. упокой Боже його душу з сьвятими і з преподобними. Чудно він і вмер.

Кажу вам: як ославили його несамовитим, дак з того часу пригоди з його вади не траплялі ся, хоча він і не покинув свого призначення. Почне було своє вичитувати, дак, коли той, на кого він напустить ся, огризнеть ся супроти його, він того не довго лає... Аби-ж хто змовчує, того вже він випере до поту; доти прати-ме, доки і в самого сорочка хлющем візьметь ся. Та все нїчого було, гаразд; нїхто не позивав; а земських начальників тодї ще й в заводї не було; нікому було накидати ся на нашого брата! Крий Господи, були-б тодї земські начальники, вони-б Антона мого живцем в сиру землю загнали. Тепер таке завело ся, що гірш як за крепацтва було: тепер аби хто з людий не скинув перед яким недопанком навіть, шапки, зараз того земський начальник в хурдигу, або й під різки... Добре зробив мій Антон, що помер заздалегідь, коли ще земським начальником і не смердїло...

Чудно так, кажу вам, помер Антін.

Того году, як судило ся йому вмерти, заманулo ся йому мірошниковати. „До хазяйства, каже, я вже старий, підтоптав ся; нехай син править; а я собі млин спорудже, тай мірошникувати-му.

— Тай добре-ж — я йому на те; — дай Боже час добрий! може мірошникуючи і панів кинеш лаяти...

— Нї, Оришко! сего й не думай і не гадай про се; не кину...

— Чому?

— Тому, що ти не тямиш...

— Чи вже?! До срібного волося дожила, а розуму й на стілечки не нажила!

— А вже-ж не нажила. Тобі здаєть ся, що я панів лаю?

— А то-ж кого, коли не їх?

— От бач і не тямиш, голово!.. То я неволю людську лаю... Щоб ти знала — як прийде день сьвятої волї, так у мене й закипить на серцї проти неволї людської. — Коли-б я її побачив, я-б її зубами загриз; та не знаю, яка вона, чи така як ота холера, чи така як трясця?.. Не знаю! Тілько всего і знаю, що така вона саме, як пани; бо пани-ж неволять людий... Так?.. вони?

— Та нїхто-ж як не вони — кажу я.

Дак ото заходили ся ми коло млина. Треба було заздалегідь дерево на клїтку вивезти. Купив він у Маслаченка і на клїтку і на вал і на рамена. Поїхали рубать. Рубає він собі деревину, березу чи що; цюкає та цюкає, а вона зразу як шугоне, та на його; він хотїв відбігти та не встиг; ступнів зо три відбіг, вона його й причавила і гіллєм і цївкою; ноги так йому і росплющила...

Привезли його до дому, знесли в хату... Ледві він дише... Покликала я попа... запричастив він його... День — другий, третій, — не оживає чоловік, не вмирає; а на четвертий день попрохав їстоньки... Зраділа я невимовно... Думаю: одужає... І дїйсне був би одужав, ко-

Перегляд політичний.

Нічо не знаменує ліпше політичної тишини, яка запанувала не лише в офіцияльнім політичнім сьвіті, але також в публїцистицї, як факт, що анї з подорожи нашого цїсаря на маневри в Щетинї, анї гостина нїмецкого канцлєра кн. Гогенльоге в Петербурзї анї прогулька льорд-майора Льондону до Парижа не дали предмету до далекосяглих комбінаций. Подорож австрийского цїсаря на маневри нїмецких війск в Щетинї є новим доказом, що дружне порозуміне між обома державами стоїть непохибно і зміцняє ся з кождим днем. Се доказали й Нїмцї, котрі з одушевленем витали нашого цїсаря і сим висказали свої щирі симпатиї для єго мирної полїтики. Цїсар з Щетину верне до Відня і прийме наново ґр. Казимира Баденїого на авдиєнциї. Намістник Галичини виїхав зі Львова і був у Празї, де нараджував ся з ческим намістником ґр Туном над полїтичною ситуациєю. З Праги поїхав ґр. Казимир Бадені до Відня і буде переговорювати з ріжними впливовими особами, між ними також з проводирями сполученої лївицї, котра дня 13-го с. м. відбула нараду над теперішною полїтичною ситуациєю і мабуть над єї становищем против будучого мініістерства ґр. Баденїого — Вибори до сойму дальматиньского вже перепроваджені; в Чехах стоять па порядку дневнім передвиборчі збори і справозданя посольскі. Виїмковий стан буде знесений ще перед 9-тим жовтня, котрого то дня надіють ся приїзду архикн. Кароля Людвика яко заступника цїсаря на ческу виставу.

В Угорщинї дав нагоду до дискусий по часописях президент угорских міністрів бар. Банфі, котрий оногди складав перед своїми виборцями в Зіляді-Шомльо справоздане посольске. Банфі заявив, що угорске правительство поки-що не має потреби предкладати парляментови виїмкових законів против аґітаторів, котрі підбурюють нарід, бо тепер можна спустити ся на здоровий розум люду. Але коли би показала ся потреба, то угорске правительство не злякає ся того способу і докаже, що має силу і знає єї ужити противь підбурюючих аґітаторів. Але тепер настав якийсь роз'ем між ними і немов то успокоєне, і тому правительство предложить коронї помиловане осіб, засуджених в процесї о румуньске меморандум.

Нїмеччина стоїть ще під вражінем промови цїсаря Вільгельма. Социяльно демократичний орґан Vorwärts виступив дуже остро против неї і тому конфісковано одно число єго за другим, а вкінци арештовано головного редактора. І иньші ґазети, котрі також виступили против цїсаря, стрітила та сама доля, а їх редакторів арештують. Цїсар, видко, хоче социяльних демократів знищити і бере ся передовсїм до їх орґанів. Чи такий гнет поможе, треба сумнївати ся.

Іспанія клопоче ся повстанем на Кубі. Війскам іспаньским не коньче добре веде ся, хоч офіцияльні справозданя доносять о побідах війск. Президент міністрів заявив оногди дописувателеви „Harald-a“, що до Куби від'їде ще 25.000 вояків і що є надія на цїлковите усмирене повстанців.

Акта про убите Стамбулова находять ся від кількох днїв в апеляцийнім судї в Софії. Слїдчий судя сконстатував, що окрім Ґеорґієва — котрий недавно втїк з вязницї — і візника, ще знані два иньші убийники, але їх не можна віднайти. Трудність лежить в тім, що сьвідки не пізнають убийників, бо сї перед убійством не були — окрім невинайденого Галина — в Софії. Виходить таке: Ґеорґієв, котрого вина доказана, втїк; візника мають за зложенем кавциї випустити на волю, а двох убийників не можна найти. Такого треба було вже з самого початку сподїватись, бо болгарска справедливість судова то чиста іронїя.

Донесеня про рух македоньский, мов би то там вже цїлком утихло, суть неправдиві. Вправдї о більших відділах повстанців не чути нїчого, але за то показують ся в західних частях краю горстки людий (30—50), котрі все граблять і підпалюють турецкі села. Ті відділи походять правдоподібно з Болгариї. Там аґітация помимо заказу зі сторони правительства все ще не устала, що доказує факт, що сими днями зібрали три офіцири в Бурґас 30 людий, щоби їх попровадити до Македонії. Але їх коло границї придержано і розброєно, а офіцирів віддано властям. До Daily Thelegraph доносять, що тепер в Македонії є пять відділів повстанців, котрі добре узброєні і стоять під проводом болгарских офіцирів.

В справі вірменьскій доносять, що султан справдї згодив ся на предложен европейскими державами реформи. Одною з головних точок того меморандум було орґанїзоване комісиї, котра мала-б чувати над перепровадженем реформ в Арменії, і утворене т. зв. сталого комітету в Царгородї. Предсїдателя тої комісиї іменує після предложеня амбасадорів сам султан, а то іменоване мають потвердити европейскі держави, підписані на берлиньскім трактатї. Дорадниками того предсїдателя мали бути іменовані два християньскі заступники. На чолї сталого комітету, котрий мав би складати ся з шістьох членів (між ними найменше трех християн), має стояти якийсь висший цивільний або войсковий турецкий достойник. Комітет має розслїджувати всякі неправильности адмінїстрациї, приймати жалоби і їх провірювати. А амбасадори мають право з тим комітетом безпосередно порозумівати ся через товмачів. Коли султан пристав на ті предложеня, то справа вірменьска вийде тепер в стадію переговорів, бо до цїлковитого полагодженя єї ще далеко, дуже далеко. Були такі дорадники султана, котрі не хотїли допустити до тих реформ, а тепер они кажуть, що Вірмени будуть стреміти до цїлковитої независимости, а повага турецкої держави богато потерпить. Може бути, що в тім є почасти рация, але з того ще не виходить, що держави зле дораджували Туреччинї; годї Арменію лишити без реформ, бо там діють ся навіть після урядових тверджень нечувані надужитя в адмінїстрациї краю і надуживаня власти.

Дрібні вісти.

Чернївцї, дня 14. вересня 1895. р.

Іменоване. Рим. кат. парох в Радівцях Едвард Нїстенберґер іменований почетним крилошанином львівскої рим. кат. митрополичої капітули.

Краєвий президент Буковини ґр. Ґоес виїхав на інспекцию вижницкого повіта.

Із Станіслава пише нам наш дописуватель: Члени Руского клюбу у відповідь на допись „Буковини“ в ч. 99-ім пишуть у Надісланім в „Дѣлѣ“ ч. 194., що Руский клюб не єсть товариством москвофільским, тільки народовским, на доказ чого наводять спис виділових, нїби самих народовців. Отже треба знати, що між виділовими є три москвофіли, і заступниками суть три москвофіли. Заступників в Надісланім не подано. — Сказано в згаданім „Надісланім“, що я одного виразного народовця і двох невиразних зачислив до москвофілів. Дуже би-м рад не вважати їх москвофілами, але народовства їх годї пізнати з того, що належать до Общества Качковского... Аґітацию між Русинами, що остатними лїтами повертали з Мазурів, ширено; то заперечити не дасть ся; занимав ся тим найбільше п. Б., що на своїм білєтї підписує ся „фірманьска челедина“. Аґітациї ті не знайшли віри. — Пп. Кокоруз і Бучиньский боронять ся тим, що не старали ся о членьство Руской бурси, отже москвофіли не могли їх і приняти. Я того не писав, що они старали ся; я тїлько писав, що нехай они старають ся, а побачуть, що їх не приймуть в члени бурси. Нехай спробують; будемо мати доказ, хто кому робить уступки. — Сказано, що лише п. Мостович не хотїв вступити до клюбу, а пп. Масляк і Петрик нїби хотїли. Отже пп. Масляк і Петрик не хотїли також вступити до клюбу, бо записали ся і належать до Бесїди. — З того, що москвофіли явили ся на вечерку в честь Шевченка, не можна робити нїяких висновків в користь нашу. Унїятска москвофільска молодїж у Львові уряджує богослуженя за Шевченка в православній церкві, а мимо того поневіряє ідеали Шевченка і наші. Купчанко писав також в „Просвѣщенію“, що лиш він і єго прихильники правдиво почитають Шевченка, а „Ляхомани“ єго переслїдували... Чи має тепер настати така порода „прихильників“ народовских, як оттакі львівскі студенти, Купчанко і и.? Взагалї скажу: легко закинути менї і „Буковинї“ клевету, але труднїйше найти таких, щоби повірили в правдомовність дописувателя „*Дѣла*“.

Вечерок з танцями відбуде ся в Тернополи в великій сали замковій дня 1-го жовтня с. р.

ли-б не настиг день сьвятої волї... А тож саме за тиждень настиг...

Ледві стало сьвітати, чую я: Антін мій, — упокой Царице небесна його душу! — так тяжко — важко стогне, та до мене, так болїсно:

— Жінко! чи знаєш, який сегоднї день?

— Сьвятої волї, — кажу йому, а собі думаю: „і тепер не забув“.

— Поратуй же мене, а то пропаду...

— Чим же менї тебе ратовати? Рада-б я небо до тебе привернути; душу свою до тебе вложити...

— Нї, не те!... не те!.. возьміть мене, винесїть на сани, да везїть до панів...

— Господь з тобою, Антоне! не відь чого замануло ся тобі... як се можна!.. на дворі така холоднеча, тобі з хати не можна; в хатї під кожухом дріжиш!.. Вгамуй ся, голубе мій! перехрестись да читай: „ослаби, остави“...

— Не поможе! нї що не поможе!.. везїть мене; чую, що смерть прийшла по мене!. он вона в кочергах вже стоїть; я її бачу... Глянь! як зуби вискалила... Бачиш...

— Да заспокой ся!.. не відь що тобі ввиджаєть ся...

— Нї, не ввиджаєть ся; я виразно бачу її... Поратуйте-ж мене, не дайте менї занести гріха на той сьвіт...

— Попа — питаю — покликати? — і бачу, якось твар йому мінить ся, не та стає, зблїдла і опала...

— Не попа, а пана... нема пана, хоч недопанка... ратуйте!..

Та з сїм словом як заридає!.. А потім:

— Тривай! тривай! не підходь ще!.. Я зараз, зараз... везїть мене швидче до панів!.. Жінко! придерж її, не пускай її до мене...

Зуміла ся я, не тямлю — про кого він каже: придержати? в хатї опріч мене да сина нїкого... А він все своє:

— Не пускайте її до мене, нехай підожде, доки верну ся від панів...

— Кого не пускати? — питаю.

— Смерти, смерти! он вона наставляєть ся йти по мою душу...

Отут вже і я стеряла ся... Не збагну — що й почати; тай кажу синови:

— Бігай швидче по кума Мусїя, нехай іде, раду дає...

Заким прийшов кум, Антін мій усе одно верзе: „везїть мене; я зараз; підожди...“

Прийшов Мусїй. Антін вже не познав його: може через те вклепав ся, що кум був в жупанї; дак він і взяв його за пана. Скинув на його очима; такі вони зробили ся, наче сонні, да тодї й почав: „Ой ви, пани-голоколїнцї! бодай вам і те і се, і пяте і десяте!“ І чого вже він їм не бажав! страх і згадати... Бажав, бажав, тодї як заскрегоче зубами, дак аж ікавка на його напала...

— Бігай, сину! за попом — мовив кум. Антін блиснув очима...

О тепер, каже, йди!.. іде, іде!.. Ох! ратуйте!..

Та з сїм словом і Богови дух віддав...
Чудна людина, чудна і смерть її.
Упокой його со сьвятими!..

29-го березїля 1895 р.

Огонь в суді. В Кутах, косівского повіта, вибух дня 11-го с. м. в суді огонь і наробив великої шкоди. Богато актів згоріло: огонь був підложений.

Гал. краєва рада шкільна рішила на засіданю з дня 9-го с. м. іменувати суплентами в середних школах: о. Івана Чапельского заступником катихита при руській ґімназиї у Львові, Людв. Козловского суплентом при II. ґімназиї у Львові; затвердити в учительстві в середних школах: Мих Константиновича при ґімн. в Тернополи, Фр. Бізоня при ґімназиї в Новім Санчи, Сатурн. Квятковского при II. ґімназиї у Львові. Перенести суплентів в середних школах: Йос. Мазура з ґімназиї в Бучачи до Станіславова, Вінк. Тирана з ґімназиї в Коломиї до Бучача, Мих. Курка зі Стрия до IV-ої ґімназиї у Львові. д-ра Мик. Сабата з ґімназиї в Станіславові до Коломиї; Брон. Старецкого з ґімн. в Золочеві до Ярослава.

Цікавий процес скінчив ся тепер с. м. перед судом присяжних в Тернополи. Обжалувана була Мария Демянів і єї любовник Лука Галан, що убили в ночи на 24-го мая с. р. Івана Демянова, чоловіка Марії, а потім кинули трупа до Днїстра. Галан каже, що єго кликала обжалована лише на те, щоби кинути трупа убитого до Днїстра, але про убийство саме не хоче нїчого знати. Обоїх засуджено на кару смерти через повішенє. Оборонці зголосили жалобу неважности.

Музикальна корова. Якийсь селянин з Гольштайну продав свою корову знайомому селянинови в сусїднім селї. Але корова не хотіла дати ся доїти новому властителеви. Коли-ж властитель поскаржив ся, довідав ся, що корова дуже „музикальна“ і дасть ся без перешкоди доїти, коли засьпівати їй гарну пісню. Зараз зробили пробу. В присутности більшої громади людий пішла дївчина, котра мала доїти, до обори сьпіваючи знану німецку пісню „Ach wie ist's möglich“ — і корова вслухавши ся в ту гарну пісню дала ся справді доїти. Який же то тепер товар настав на сім сьвіті!

Штучний запах цьвітів. В часописи Natur химик Вільон оповідає о новім промислї: штучно закрашувати і надавати запаху цьвітам. Фіялки, рожі, левконії, каже він, одержують о много сильнїйший запах, єли покропить ся есенцією їх запаху, а щоби задержали сей запах довший час, уживає ся ґліцерини. В деяких торговлях можна дістати вже готові перфуми до цьвітів. Так приміром „віолетіна“ складає ся зі 100 ґрамів алькоголю, 100 ґр. ґліцерини і 10 ґр. есенциї фіялкової. Щоби відсьвіжити зівялі цьвіти, треба їх замочити в амоняку а відтак покропити есенцією. Єсть еще і иньший спосіб надавати цьвітам штучний запах: цьвіти кладе ся в деревляну скринку, охолоджену зі споду ледом. Верхом скринки суть дірки, через котрі впускає ся вугляну кислоту з запахом дотичного цьвіту. Огородники паризскі надають цьвіткам зовсім иньший запах як природний. І так можна дістати боз з запахом рожі, гвоздики з запахом фіялків і т. п. Одним словом, чоловік силує ся природу змінити.

Кілько звізд на небі? Звіздарня в Парижи занимає ся тепер зладженєм міжнародного катальоґа звізд, як то рішив конґрес астрономів в 1887 р. В тій цїли фотоґрафують небо ночами, а доси вже є 180 клїшів. Пересїчно на кождій фотоґрафії є 335 звізд, а в цїлім катальозї будуть поміщені три мілїони звізд — число імпонуюче!

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей. З друкарні Г. Чопа.